

Пріоритети орнітологічних досліджень : матеріали і тези доповідей VIII наукової конференції орнітологів заходу України, присвяченої пам'яті Густава Бельке. – Кам'янець-Подільський : К-ПДУ, 2003. – С. 176–178.
© Тарасенко М. О., 2003

МАТЕРІАЛИ ДО ЕКОЛОГІЇ ГНІЗДУВАННЯ СОРОКОПУДА ТЕРНОВОГО В УМОВАХ КАМ'ЯНЕЦЬКОГО ПРИДНІСТРОВ'Я

М.О.Тарасенко

Кам'янець-Подільський МЕНЦУМ

Кам'янець - Подільський державний педагогічний університет

Матеріал для повідомлення зібраний у 2001-2002 рр. в околицях м.Кам'янець-Подільський та сіл Княгинин, Баговиця, Зіньківці, Колибаївка Кам'янець-Подільського району. Оологічні показники визначались за формулами: індекс заокругленості яйця (Sph) = $(B \times 100) / L$, де B – максимальний діаметр яйця, L – його довжина; об'єм (V) = $0,5236 \times L \times B^2$ (Талпош, 1998).

Таблиця 1

Розміри гнізд ($n = 40$) *Lanius collurio* в умовах Кам'янецького Придністров'я (мм)

Показники	Lim	M	m	CV, %
Довжина гнізда (D)	108-170	132,3	2,1	10,0
Ширина гнізда (d)	68 -146	117,8	2,3	12,2
Висота гнізда (H)	44-120	74,8	2,6	22,1
Довжина ківша (D)	55-95	77,1	1,2	10,2
Ширина ківша (d)	53-94	71,4	1,3	11,3
Глибина ковша (h)	39-75	54,5	1,3	15,1

Сорокопуд терновий розпочинає будувати гнізда в другій декаді травня. Гнізда розміщує переважно на невисоких кущах та памолоді дерев. Із знайдених гнізд ($n = 40$) переважна більшість (31) знаходилось на поодиноких

кущах та деревах. Вибір деревних порід для гніздування розподілений слідуючим чином: шипшина (19), глід (14), терен (2), граб (2), тополя, клен (по 1 гнізду). Ще одне гніздо було знайдено на аличі в гнізді співочого дрозда (*Turdus philomelos*). Висота розміщення гнізд коливається від 0,15 до 2,2 м ($M = 1,12 \pm 0,07$ м; $Cv = 41,13$ %), частіше на висоті до 1,5 м. Розміри гнізда у сорокопуда тернового відносно сталі, при незначній мінливості (табл.1) його висоти ($Cv = 22,1$). Гніздо у сорокопуда тернового чашоподібної форми. Вибір матеріалу для побудови гнізда досить широкий. Основа гнізда складається із сухих стебел трав із коріннями (38 гнізд), сухі гілячки (2 гнізда). Цікавими є включення, які несуть певні функції: мох (12 гнізд), полин (9 гнізд), контурні пір'я свійських птахів (3 гнізда), пір'я інших птахів (4 гнізда), шматки одноразових поліетиленових пакетів (3 гнізда), вата (2 гнізда). Ківш в основному вистелений тонкими стеблами злаків (в верхній частині) та коріцями, шерстю тварин (в нижній частині).

Таблиця 2

Розміри яєць *Lanius collurio* в умовах Кам'янецького Придністров'я

Місце	Показник	n	Lim	M	m	CV,%
Околиці с.Баговиця	L, мм	74	18,9-24,4	21,57	0,13	5,35
	B, мм	74	14,3-17,3	16,3	0,07	3,72
	Sph	74	68,5-84,5	75,17	0,42	4,82
	V, мл	74	2,173-3,823	3,009	0,04	10,8
Околиці с.Зіньківці	L, мм	18	20,4-24,6	22,52	0,28	5,28
	B, мм	18	15,8-17,7	16,89	0,09	2,26
	Sph	18	70,8-81,7	75,17	0,81	4,57
	V, мл	18	2,836-4,035	3,371	0,07	8,81
Околиці с.Княгинин	L, мм	10	20,5-23,4	21,69	0,37	5,47
	B, мм	10	15,3-17,2	16,71	0,09	1,72
	Sph	10	72,2-81,6	77,15	3,4	13,93
	V, мл	10	2,512-3,541	3,179	0,03	2,98
Околиці м.Кам'янець- Подільський	L, мм	13	20,3-24,1	21,78	0,36	6,02
	B, мм	13	15,4-17,3	16,38	0,15	3,4
	Sph	13	68,0-80,6	75,41	1,07	5,11
	V, мл	13	2,620-3,713	3,070	0,09	11,21

Строки розмноження сорокопуда тернового на Кам'яничині розтягнуті через розорення та повторні кладки. Свіжі кладки спостерігалися з 19.06 до 20.07. У повній кладці (n = 19) виявлено: 4 яйця (4), 5 яєць (5) та 6 яєць (10). Параметри яєць сорокопуда тернового наведені в таблиці 2, з яких видно, що мінливість їх порівняно незначна (CV не перевищує 13,93 %). Різниця за довжиною яєць (n = 115) становить 5,7 мм, за максимальним діаметром – 3,4 мм; за індексом заокругленості – 16,5; за об'ємом – 1,86 мл.

ЛІТЕРАТУРА

Панин Г.Ф. (1980): Биометрия. Москва: Высшая школа. 3-293.

Талпош В.С. (1998): Матеріали ІІІ конференції молодих орнітологів України. – Чернівці. 147-151.